

Главни уредник часописа "Изазови европских интеграција" Никола Јовановић изјавио је да ће Србија преговарати о чланству у ЕУ "најмање шест година". [\[1\]](#) Овој (превише оптимистичној) процени треба додати чињеницу да Србија још увек није добила датум за отпочињање преговора. Такође, након завршетка преговора следи потписивање (и ратификација) Уговора о приступању. Међутим, ако се узме у обзир трајање ратификације ССП-а са Србијом од 27 држава чланица (4 године) јасно је да ће Србија (најраније) тек за 10 година постати чланица ЕУ.

Након тога ће пред Србијом бити постављена и важна економска дилема. Да ли треба приступити новом Уговору о стабилности, координацији и управљању у економској и монетарној унији (Treaty on Stability, Coordination and Governance in the Economic and Monetary Union, потписан од 25 земаља ЕУ 2. марта 2012).

Тачније, до сада у српској политичкој елити (и проевропској јавности и медијима) није било ни назнаке о ставу који би Србија требало да заузме поводом овог важног уговора.

То је нелогично поступање ако се зна да би према члану 3 Уговора о стабилности Србија била у обавези да у оквиру економске и буџетске политике усваја "корективне мере" које пропише ЕК. Дакле, ЕК би могла и формално (не као до сада неформално и делимично) да одређује величину буџета, субвенција, издвајања за здравство, социјалу и просвету, као и стопе пореза у Србији.

Такође, према Уговору о стабилности, 25 држава чланица се обавезало да ће платити казну од 0,1% БДП у случају да прекораче буџетски дефицит од 3% БДП. Или, у случају Србије (при висини БДП из 2011. године) казна би износила најмање неколико десетина милиона евра годишње.

Са друге стране, Уговор је и услов за приступање Европском стабилизационом механизму (ЕМС) са седиштем у Луксембургу (тако се наводи у преамбули Уговора). Или, фонду који ће располагати великим антикризним средствима (око 500 милијарди евра кредита и гаранција).

Међутим, као што се наводи у преамбули Уговора о стабилности, Србија ће морати да поштује и чланове 121, 126 и 131 Уговора о функционисању ЕУ (други део Лисабонског уговора) и да "депонује без камате одређени износ средстава", [\[2\]](#) ако по мишљењу Савета министара ЕУ није кориговала буџетски дефицит. Или, Србија би морала да депонује средства управо у антикризни фонд.

Такође, Србија би морала и да усагласи рад НБС са Европском централном банком. Али и да допусти "мултилателатерни надзор" ЕК над економском политиком у целини.

Слично томе, Србија би морала (ако би потписала Уговор) у складу са чланом 273 Уговора о функционисању ЕУ, да прихвати и надлежност Суда правде ЕУ у економском спору између држава чланица. На пример, ако Хрватска (или можда такозвано Косово као нова чланица ЕУ за 10 година) буде тужила Србију због буџетског дефицита, у складу са чланом 8 Уговора о стабилности, Србија ће (поново) бити у обавези да плати новчану казну.

Такође, Србија би морала у складу са чланом 20 Уговора о ЕУ (први део Лисабонског уговора на који се такође позива преамбула Уговора о стабилности) да пристане и на постојање ЕУ у "неколико брзина" (такозвана "ближа сарадња"). Или, на постојање прворазредних, другоразредних и трећеразредних чланица ЕУ у економском (и сваком другом) смислу.

У члану 3 Уговора се наводе и "изузетне околности" које ће дозвољавати изузетак од овог (грубог) мешања ЕУ у економску и буџетску политику држава потписница. Међутим, није тешко предвидети да ове изузетне (благо речено недовољно дефинисане) околности неће важити у пракси за Србију. Са друге стране вероватно хоће као једна врста оправдања за непоштовање буџетских правила за Немачку или Француску (слично као 2003. године када су ове државе нарушиле првобитни Пакт стабилности). На то

указује и чињеница да Уставни суд СР Немачке још увек није разматрао ратификацију Уговора о стабилности од стране Бундестага и да се то очекује тек у септембру 2012. године (нема сумње да ће одлука СУС СР Немачке бити условна и повољна за немачку привреду и буџетску политику, као што је то била у случају "Лисабон" када је европско право дефинисано као другоразредно у односу на немачко).

Такође, у члану 5 Уговора о стабилности се наводи да ће државе потписнице бити обавезне да свој предлог економских мера доставе Савету ЕУ и ЕК на усвајање. Државе потписнице ће такође морати да пристану на оштру контролу примене тих одобрених мера од стране ЕУ.

У члану 12 Уговора се наводи да ће заједничке економске смернице одређивати Европски савет (два пута годишње). Дакле, не Европски парламент или национални парламенти или владе, већ институција која ће се састајати једном у 6 месеци (коју чине шефови држава и влада ЕУ).

Коначно, према члану 14, Уговор ступа на снагу 1. јануара 2013. године уз услов да га ратификује 12 чланица еврозоне. Такође, у складу са чланом 15 тек након пет година ће овај уговор постати део Лисабонског уговора као највишег правног акта ЕУ.

Дакле, јасно је да се ради о Уговору о стабилности иза којег стоји намера Немачке да брзо (и на квазиправан начин и уз велики демократски дефицит) преузме кораке који ће омогућити даљу економску, али и политичку интеграцију ЕУ под њеним вођством (све то у условима велике економске кризе која је погодила јужни део еврозоне). Уосталом, ту намеру и не крије немачки канцелар Ангела Меркел. Она је почетком јула 2012. након састанка са британским премијером, позвала на брже стварање "политичке уније", а након састанка са француским председником крајем јуна исте године, и "на продубљивање економске и политичке уније". Коначно, у недавном интервјуу за телевизију ZDF, она је јасно поручила да свако додељивање немачке помоћи (кредита) из ЕСМ, значи даље пребацивање суверенитета на Брисел (или Берлин) и јачу контролу на "новом нивоу" за земље дужнике. Свако оспоравање овог принципа деловања (економски суверенитет за новац?) „не пролази код мене нити код Немачке", поручила је канцелар [\[3\]](#).

Такву економску (и политичку) позицију додатно ојачава чињеница да ће Немачка имати највећи удео у Европском стабилизационом механизму. Али и чињеница да од немачког

(рекордног извоза) од 1.006 милијарди евра у 2011. години (за 11,4 % више него у 2010) јесте око 627 милијарди отишло у земље ЕУ (дакле сума која је већа од читавог антикризног фонда ЕМС). Такође, општепозната је чињеница и да је немачки извоз све већи док се истовремено продубљује криза у осталим државама чланицама ЕУ и зоне евра. [4]

У том контексту, јединствена европска валута је Немачкој доносила сваке године уштеду од око 500 милиона евра [5] (само на трошковима трансакција). Али је и Немачкој омогућила и повољно тржиште на југу еврозоне јер је каматна стопа годинама била мала у јужним деловима ЕУ (због ниске јединствене каматне стопе Европске централне банке). Тако је (у суштини) у јужним деловима еврозоне, подстицано узимање кредита који су користили у великој мери за увоз немачких производа. Уосталом и сама Меркелова је изјавила крајем 2011: "Немачка је као извозна нација, имала посебну корист од евра. То је истина не само за велике компаније већ и за мале и средње". [6]

Са друге стране, Чешка Република је 2012. године заузела супротан став од Немачке поводом Уговора о стабилности. Тачније, Чешка је одбила да приступи Уговору о стабилности. Тачније, чешки председник Вацлав Клаус је поводом Уговора о стабилности изјавио да је одлука Чешке да га не прихвати била "разумна" јер је: "Евровалута катастрофа... Идеја да се одговорност за буџет пренесе негде у Брисел и да се буџет не усваја у земљи, већ да се одлука о њему препусти технократама и бирократама, то је за нас недопустиво". [7] Такође, Клаус је истакао: "Тај пакт је неразуман јер је заснован на претпоставци да су људи неразумни а да неко у Бриселу има више разума него они. То није истина... То уосталом наговештавају и изјаве неких немачких политичара, које су на чудан начин процуреле, то јест, то да су предлагали да Грчка потпадне под некакав протекторат ЕУ". [8]

Такође, Клаус је Уговор описао и као оштар корак од монетарне ка фискалној унији, иако је сама монетарна унија очигледно "неуспешна".

Дакле, када се претходно има у виду, пред Србијом је важан избор (на такозваном

европском путу). Или ће прихватити доминантно немачки концепт Уговора о стабилности, који ће довести до тога да се у Бриселу (Берлину) одређује буџет Србије (и висина пореза). Или ће се Србија определити за реалнији и кориснији став за једну малу и сиромашну увозничку земљу, као што је то урадила Чешка Република.

---

[1] Према сајту "Блица", 17. 7. 2012.

[2] Јањевић М. , "Консолидовани уговор о Европској унији", Службени гласник, Београд, 2009.

[3] "Привредни преглед", 17. 7. 2012.

[4] Исто, 9. 2. 2012. Немачки суфицит је у 2011. години износио 158 милијарди евра.

[5] Исто 27. 12. 2011. процена немачких аналитичара

[6] Исто.

[7] Изјава за Франс 24 април 2012

[8] Интервју за лист Право у фебруару 2012